

BETONIN TYÖTURVALLISUUSKISAN ELEMENTTISARJA ARVIOITSIJAN SILMIN

... mistä tullaan? ... missä ollaan? ... entä miltä näyttää suunta?

Juha Merjama
Tapaturva Oy

Koen olevani etuoikeutetussa asemassa, olenhan viimeisen kahden vuoden aikana päässyt jotakuinkin vapaasti katsomaan kymmenien erilaisten elementtitehtaiden syövereihin. Alkuun tehtaiden väliset erot tuntuivat olevan lähinnä tuotteesta johtuvia, tottahan ontelolaattatehdas poikkeaa seinätehtaasta. Mutta betonimaailmankuvani avartuessa rupesi poikkeavuuksiakin näkymään. Hyvänä apuna tässä ovat olleet kisassa käytettävät arviointimenetelmät, Elmeri+ etunenässä. Käyntikerrojen kasvaessa on turvallisuusjohtamisen arvioinnin yhteydessä käydyt keskustelut tehtaan edustajien kanssa kuitenkin ehkä auttaneet eniten pinnan alle pääsemisessä. Ja sitähän työturvallisuus vaatii ehkä eniten – prosessin, ihmisten ja toimintaympäristön ymmärtämistä.

MISTÄ TULLAAN?

Elementtiala näyttäytyy minulle alalta, missä isoja mullistuksia ei viime vuosina ole juurikaan tapahtunut. Toki yksittäisiä parannuksia on tapahtunut paljonkin, esimerkiksi itsetiivistyvän massan myötä on tärinälle ja melulle altistuminen pienentynyt merkittävästi. Siltikään vaikkapa metallintyöstössä tapahtunutta tietokoneaikakauden siirtymistä ei elementtien tekemisessä ole ollut. Työmaa tavallaan perustetaan edelleenkin joka päivä uudestaan – vastaavalla tavalla kuin on tehty "aikojen alusta saakka".

Betonin kanssa lotraaminen on Miesten työtä. Miehet eivät tunnetusti puhu eivätkä pussaa, mutta ennen kaikkea Miehet eivät valita pikkuasioista taikka siivoa. Ja sen kyllä huomaa! Siisteys ei varsinaisesti tule ensimmäisenä mieleen puhuttaessa betonitehtaasta – mikä näkyy myös tapaturmataajuudessa, onhan siisteys ja järjestys työturvallisuuden ehdoton perusta. Ja ne työasennot: kaikkinaisen ergonomiahömpötyt on neitien puuhaa, siksi Mies kuluttaa jäsenensä loppuun parissa vuosikymmenessä. Vai onko joku nähnyt jossain yli 20 vuotta alalla ollutta työntekijää, jolla ei ole polvissa, ristiselässä / lonkissa taikka hartiansseudulla kremppea lainkaan? Raskas työ vaatii veronsa.

Elementtitehtaiden lähihistoria on siis omasta näkövinkkelistäni tarkastellen kovasti kaukaisemman historian kaltainen.

MISSÄ OLLAAN?

Tilanne ei kuitenkaan ole niin synkkä kuin taustapeiliin katsomalla näyttäisi. Mielestäni muutosta on jo ilmassa ja vallitsevan käytännön kyseenalaistaminen on jo käynnissä. Kiinnostus työskentelyympäristöä kohtaan on herännyt ja ilahduttavasti ympäristöä on kisan aikana kuntoon laitettukin. Myös ensimmäiset ergonomian kehityshankkeet ovat nähneet päivänvalon.

Vaikka nolla tapaturmaa tehtaita onkin kisassa mukana useita – esimerkiksi vuoden 2010 elementtikisaajista n. 20% – ollaan alalla joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta yleisesti vielä kaukana nolla tapaturmaa -ajattelutavan mukaisesta toiminnasta. Tekemistä on työskentelyympäristössäänkin niin paljon, että edellytykset seuraavalle tasolle hyppäämiseen eivät kaikilta osin täyty. Vanhoista tehdasrakennuksista aiheutuvat hankaluudet eivät selitä koko tilannetta, enemmän ilmassa on 'näin on ennenkin tehty' -tyyppistä ajattelua.

MIHIN OLLAAN MENOSSA?

Muutos on siis hiljaksen käynnistynyt. Toiset ovat muutoksessa luonnollisesti pidemmällä kuin toiset, mutta kun muutos lopulta lähtee kunnolla käyntiin, on se uskoakseni nopea. Heitäkin ilmaan arvion, että 5-10 vuoden kuluttua ei nykyisenlaista ihmistä kuluttavaa tuotantoa enää ole. Tai ainakaan sitä ei oteta annettuna alan ominaisuutena.

Mitä tulevaisuus sitten voisi tuoda tullessaan? Mielestäni ratkaisu löytyy nykyisen tuotantotavan kyseenalaistamisesta. Eikä työturvallisuus ole

lainkaan huono lähtökohta kyseenalaistamiselle. Esimerkiksi tilan ahtaus, vastavirtaan kulkeva taravirta tai epätarkoituksenmukaiset koneet ovat kaikki sekä tuotantoa että työskentelyn turvallisuutta haittaavia ominaisuuksia. Ja näitä kaikkia on alan tehtaissa aivan yllin kyllin tarjolla. Huonossa hapessa olevat työntekijät eivät myöskään tee samanlaista laatua samalla vauhdilla kuin toimivassa ympäristössä siistiä sisätyötä tekevät.

Jo nyt edistykselliset yksiköt ovat osoittaneet, että saman tuotteen voi tehdä siististi ja ihmisiä vaarantamatta. Ja koska tapaturma on suunnittelemaan, usein yllättävä tapahtuma, voidaan sen sanoa olevan työskentelyn laadussa oleva poikkeama. Eli suomeksi, tapaturma on sähläystä – ei tosin välttämättä uhrin itsensä aiheuttamaa – ja aiheuttaa aina ongelmia tuotannossa. Sujuvoittamalla tuotantoa – eli pistämällä prosessit kuntoon – saadaan oheistuotteena tapaturmataajuus painettua alas.

Kuinka prosessit sitten pistetään kuntoon? Eihän siihen mitään poppakonstia ole, raakaa työtä tarvitaan koko tuotantoketjussa haalarityöntekijästä kravattityöntekijään saakka. Lyhyellä aikavälillä reagoidaan havaittuihin ongelmiin – vaikkapa niihin tapaturmiin – ja tehdään tarvittavat muutokset häiriötekijöiden poistamiseksi. Pitkällä aikajänteellä tuotannon suunnittelua voitaisiin ohjata pois rakennustyömaa-ajattelusta: ei kai elementtitehtaan ole pakko olla hallissa oleva rakennustyömaa? Mielestäni se voisi pikemminkin olla valmistavan teollisuuden toimintaa, missä tuotantoprosessi on viilattu viimeisen päälle. Olisiko aivan tieteisromaanista peräisin, että elementtitehtaassakin olisi esikasausta, alihankintaa ja kokoonpanolinjaa? Mitä se sitten näillä tuotteilla onkaan.

Joka tapauksessa, tästä näkövinkkelistä katsottuna uskon, että tahtotila tuotannon kehittämiseksi ja siten myös työturvallisuuden parantamiseksi on olemassa.

Joillakin iso pyörä pyörii jo ...

1 - 4

Työturvallisuus vaatii prosessien, ihmisten ja toimintaympäristön ymmärtämistä ja tuotantoprosessien kehittämistä.

